

2011. február 26. - **Bán Zoltán András alantas támadása Kocsis Zoltán ellen**

Amikor a magyar sajtóban több újságban is megjelent a hír, hogy Kocsis Zoltán nyilatkozott a Süddeutsche Zeitungnak, mégpedig nem hazája iránt ellenséges hangszerelésben, sőt lazán elhárította a jelenlegi magyar kormány démonizálására tett kísérleteket, egyszerre töltött el a jóérzés és a veszélyérzet. A jóérzésről egy héttel ezelőtti jegyzetemben írtam. A veszélyérzetemről babonából nem.

De a lelkem mélyén tudtam, hogy Kocsis iszonyú támadásoknak lesz kitéve. És nem védi meg őt az sem, amit eddig letett a magyar zeneművészet asztalára.

Bán Zoltán András kritikus a Magyar Narancsban most rávetette magát a témára. Nem is csak a témára: magára Kocsis Zoltánra vetette rá magát. Nyilatkozatát ízekre tépi, és a miniatűr fecniken mikroszkóppal keresi a rasszizmus vízjelét.

Elég méltatlan vircsaft ez úgy, ahogy van. Nem csak Kocsis Zoltánnal - mással is az lenne. De hogy róla van szó, az ezt az egész gusztustalan ügyet még gyomorforgatóbbá teszi.

Már a címlapról ordít az idézet: „11 zsidó, 11 roma”. Mintha legalábbis egy rabokat kivégzésre kísérő keretlegény zsebéből előhúzott cetlijét olvasnánk. Pedig csak Kocsis mondatából szedték ki ezt a négy szót, midőn zenekarának összetételéről beszélt, bizonyítva, hogy Magyarországon nincsen rasszizmus.

Kocsis Zoltánnak tehát szemére vetik erényét: azt, hogy zenekarának tagjait igen jól ismeri. Ha Bán Zoltán András csak egy kicsit is otthon lenne ebben a világban, akkor tudná: egy zenekaron belül mindenki tud a másikról szinte mindent. Mint egy családban vagy egy összeszokott színtársulatban. Együtt dolgoznak, együtt próbálnak, együtt lépnek fel, turnéznak, besöprik a sikereket, vagy éppen birkóznak a feladatokkal. Én kifejezetten respektálok, ha egy karmester behatóan ismeri zenekarának tagjait: karakterüket, múltjukat, családi körülményeiket, személyiségüket. Ha mondjuk roma asszony lennék, nem szimpatizálnék azzal a tanárnővel, akitől ha megkérdezném, vannak-e az enyémen kívül más cigány gyerekek is az osztályban, föl húzott orral azt mondaná: Mit tudom én, nem vagyok rasszista!

Véleményemben az sem befolyásol, hogy a Heti Válasz publicistája szintén azon kesereg, hogy Kocsisnak nem kellett volna számszerűen közölni a zsidók és a romák számát. De mire jó ez a képmutatás? A roma zenészt külső jegyek alapján megismerjük. Ez rasszizmus lenne? Ne tessék velem viccelni. Bárcsak minden roma klasszikusokat játszó zenekarban keresné a kenyerét! Rájuk büszkének kell lennünk! Róluk szeretnék olvasni, nem az uborkatolvajokról. Az interjúban Kocsis is büszkének tűnt zenekarának tagjaira. Hogy a zsidókat is számon tartotta? Tapasztalatom szerint a zsidók szeretik önmagukról elmondani a származásukat. Úgy érzik, ez fontos, tehát elmondják. Miért baj ez? Föl nem tudom fogni. (Ha annyi tízezresem lenne, ahányszor életem során beszélgetőpartnerem bejelentette, hogy ő egyébként zsidó, gazdag nő lennék.)

Bán Zoltán András igyekszik ügyesen felépíteni cikkét, hiszen hatalmas tiszteletköröket üget végig Kocsis előtt. „Pillanatnyilag a legnagyobb zenei ember Magyarországon, nem pusztán magyar, hanem univerzális jelentőségű zenei zseni”, „zenetörténeti jelentőségű Bartók-felvételek spiritus rectora”, „szellemóriás” és a tetejébe még - itt már Bán Zoltán Andrásnak földig lógott a nyelve - „a Holmi című folyóirat ragyogó tollú szerzője is”. (Lehet, hogy valójában ezzel kellett, volna kezdeni?)

A retorikai feladat adott: miután az égbe emeltünk valakit, jól le kell rántani a sárba. Bán Zoltán András ezzel sem késlekedik. Botrányos ízléstelenségére mi sem jellemzőbb, mint hogy Kocsis

német lapbeli névelírását (Kocsis) jelképesnek tartja. Mivelhogy szerinte Kocsisnak van „egy ideális” meg „egy torz” képe. Tehát az elért név (s mögötte a „torz” én, amely számon tart 11 romát és 11 zsidót) nála jelkép: egy kisiklott személyiség szimbóluma.

És aztán zuhognak a jelképes ütések. Bán Zoltán András szadisztikusan tobzódik. Szerinte Kocsis „már az első kérdésnél” „meghőköltetően”, „nyeglén”, „lekezelően” válaszol Barbara Dolinák. Értjük, ugye? A nagy Barbara Dolinák a kis kezdő zongorista nagyképűsködik. Bánból fröcsög a gyűlölet, már azt sem tudja, mit ír. Levegőért kapkod, amiért Kocsis azt nyilatkozta, Magyarországon szerinte „senki nem fél”. Bán felsorolja, ki mindenki fél: a filozófusok, akiknek pályázati ügyeit vizsgálják, a roma származásúak, akik falujának határában „újabb fegyveres bandák jelennek meg”, ezenkívül a zsidók és a baloldaliak is félnek, természetesen.

A cikk elején még szellemóriásnak titulált zongoraművész fokozatosan süllyed Bán Zoltán András pörölycsapásai alatt, aki őt a cikk közepén már „az aggkori debilitás”-ba hulló Ferenc Józsefhez hasonlítja. Később még leírja róla: „naiv”, „tájékozatlan”, gőgös, hisz „maga alá gyűri (őt) a jelentős művészeket oly gyakran bekebelező hübrisz”, „magát kivételezettnek érzi”, olyannak, aki „kívül vagy felül áll a társadalmi szokásokon”, „azt gondolja, rá más törvények érvényesek”. Ezt még megtoldja azzal, hogy „kocsmái színvonalú fecsegés”-sel szinte „feljelentette” Fischer Ádámot, gondolatmenete „félresiklott”, és „súlyos tárgyi tévedésektől hemzseg”. Akinek mindez nem lenne elég, annak most jön a legaljasabb kitétel: „számára nem léteznek bal- vagy jobboldali államalakulatok, neki csak egy számít, hogy az éppen adott formáció mindig és alaposan ellássa pénzzel”.

Tőlem akkora nimbusza lehet Bán Zoltán Andrásnak a liberális körökben, amekkora csak meg nem terheli a sugárzásával az agyat, akkor is leírom: ez úgy nagyjából Marosán György szintje. A Politikai Bizottságban kultúrfunkciók beszéltek ilyen hatalmi gőggel, lekezelően és nyílt megvetéssel a művészekről. (Tessék belelapozni néhány, a korról szóló dokumentumkötetbe.) Mindent összevetve: nem Kocsis Zoltánnal van baj, mint azt a Magyar Narancs sugallja, hanem a Bán Zoltán András-félékkel. Azokkal az emberekkel, akikben olthatatlan gyűlölet lobog, s ha már csak parázs van, valaki közülük mindig gondoskodik egy jó nagy, olajba mártott szalmacsutakról, ami tovább élteti a veszélyes tüzeket. Bán Zoltán Andrásnak minden sora egy beteg, paranoid gondolkodásmódot tükröz, amelyet nagyon jól ismerünk. Cikke kicsorbult Kocsis Zoltán nagyságán, s itt most az emberi nagyságra gondoltam, a művészt nem is említeném, mert a produkció révén Bánnal nem vethetem össze, az olyan lenne, mintha egy mamutot hasonlítanék össze egy bolhával. A művek kivesézésére szakosodott Bán Zoltán András ezúttal látványosan melléfogott. Nem érezte meg a három legfontosabbat: a Személyt, az Ügyet és a Tétet. Lehet hozni Ady-idézeteket szekérszámra. Kemény István spleenjét is föl lehet stilizálni országsíratóvá. Csak egyet nem szabad megtenni: elfelejtkezni arról, hogy kik vagyunk mi, és ki az, akit tollunkra veszünk.

Kocsisnak az ilyen írások ugyan valószínűleg megkeserítik néhány napját, de ki tud neki ártani? A habzó szájú Bán Zoltán Andrások mögül ma már szerencsére hiányzik az a sztálini apparátus, amely a szájtepők nyomán nagy művészeket politikai okokból tönkretett. Kocsis az, aki. A haja szála sem fog görbülni, sem itthon, sem külföldön. El lehet ugyan képzelni a következő párbeszédet a New York-i filharmonikusok menedzsere és karmestere közt: „Hívjuk meg a magyar Kocsis Zoltánt.” „Akiről a Bán Zoltán András írt? Arról a Kocsisról beszélsz, aki számára nem léteznek bal- és jobboldali államalakulatok? Őt soha! Nem tudnám végighallgatni tőle a Beethoven G-dúr zongoraversenyt.”

De ez a dialógus valahogy mégsem életszerű. **Körmendy Zsuzsanna**